

Buer og pile

Om et mindre problem i Borthwick-teksten

Af Thorkild C. Lyby

I 1976 offentliggjorde jeg i *Kirkehistoriske Samlinger* en biografisk skitse af den skotske, militant protestantiske officer og diplomat John Borthwick (død før 1565) og hans fantasifulde plan om et samlet, protestantisk Nordeuropa.¹ Jeg vedføjede min egen transskription af det håndskrift, hvori planen blev fremlagt, og hvori han nævnte alle de forhold, der efter hans mening måtte medvirke til at gøre en sådan plan realistisk. Trods store anstrengelser var der dog visse ord i dokumentet, jeg ikke kunne tyde. Det drejer sig bl.a. om et afsnit, hvori Borthwick opregner de gunstige forudsætninger for en dansk-engelsk alliance, hvortil han også medregner parallelle familieforhold mellem de to kongefamilier. Han nævner, at en yngre søn af Christian III – han tænker vel på Magnus (1540-83) – er nogenlunde jævnaldrende med den engelske konge, dvs. Edward VI (1537-53), ligesom han nævner, at Christian III har en datter, der er 6 år gammel, formodentlig Dorothea (1546-1619). Om dette skal forstås som et udtalt forslag om ægteskab mellem hende og Edward VI, må stå hen. Han nævner så – måske lidt naivt – at venskabelige forbindelser mellem familierne, som de evt. kunne komme til udtryk ved udveksling af gaver mellem de kongelige børn, måske kunne lette forehavendet, og han skriver i den forbindelse (som jeg læste det): »And if it ma please the king majestie to send bowis or avowis ... theis litil thingis wald nuris frendship in this tender aige ...«²

Det lykkedes mig ikke at finde en meningsfuld tydning af ordene »bowis or avowis«. Jeg forelagde spørgsmålet for Gordon Donaldson, DLitt. (1913-93), der var professor i skotsk historie og palæografi i Edinburgh, og som i øvrigt havde gennemset teksten inden dens offentliggørelse. Han foreslog læsningen »avowis« i stedet for »vowis«, som jeg tidligere havde brugt, men var i øvrigt også usikker på ordenes

1. Thorkild Lyby Christensen: »John Borthwick og hans plan om et samlet protestantisk Nordeuropa«, *Kirkehistoriske Samlinger* 1976, s. 44-66.

2. Anf. skr., s. 58.

betydning. På et af arkene i vores korrespondance skrev han ud for dem simpelt hen: »No meaning to me!« Jeg måtte derfor resignere og nøjedes med følgende note: »Det har ikke været muligt at finde en overbevisende fortolkning af linjens slutning«.³

I januar 1977, da *Kirkehistoriske Samlinger* 1976 var udkommet, modtog jeg imidlertid et meget venligt brev fra professor i Ny Testamente, dr. theol. Bent Noack, der som reaktion på min bemærkning om den manglende fortolkning skrev: »Jeg har en som overbeviser mig: der står, skrevet med almindelig engelsk stavemåde 'bows and arrows'«. Noack erkendte sine manglende kvalifikationer m.h.t. det palæografiske, men mente, at det ud fra sammenhængen måtte være indlysende, at hans tydning var den rigtige.

Jeg undersøgte teksten igen og fandt, at der virkelig var andre, om end kun ganske få tilfælde, hvor Borthwick umisforståeligt havde skrevet r på en måde, så det kunne forveksles med et v. Jeg forelagde Noacks rettelse for Donaldson, der svarede: »How extraordinary that we never thought of 'arrowis'. I suspect that if it had been 'bowis and ...' we'd have jumped to it, and I still think the 'or' is odd«. Hvorefter han fortsatte med overvejelser over andre dele af teksten. Trods forbeholdet må man vist sige, at Noacks læsning dermed var anerkendt!

Dette er måske kun en lille og lettere forældet sag. Ikke desto mindre kan den dog vise i hvert fald tre ting: 1. At det er vigtigt, at man ikke i sin iver for at forstå enkelthederne glemmer at se sammenhængen som fortolkningsramme. 2. At selv små spørgsmål kan give anledning til både tværfagligt og tværnationalt samarbejde. 3. At Bent Noacks forskersind var af så åben og så vidt favnende en karakter, at det tillod ham at gå ganske dybt ned i spørgsmål, der ellers lå temmelig langt uden for hans specielle fagområde. Hvilket kun yderligere kan øge den respekt for manden, som i forvejen findes hos dem, der kendte ham.

3. Anf. skr., s. 65, note 14.